INSTRUKCYA

DLA

NAUCZYCIELI GIMNASTYKI

w Tow. gimnastycznem

„SOKÓŁ“

W KRAKOWIE

uchwalona na posiedzeniu Wydziału d. 10 listopada 1894 r.

KRAKÓW.
Nakładem Tow. gimn. „Sokół“.
CZCIONKAMI DRUKARNI ZWIĄZKOWEJ
pod zarządem A. Szyjewskiego.
1894.

ROZDZIAŁ I.

Nauczyciele.

§. 1.

Wszyscy nauczyciele są obowiązani udzielać nauki gimnastyki w godzinach, przez Wydział oznaczonych i według zatwierdzonych przez Wydział planów nauki.

Oprócz obowiązków, niniejszą instrukcyą objętych, odpowiadają nauczyciele, każdy w zakresie swojej czynności, za ścisłe wykonywanie przepisów regulaminu gimnastycznego, z którymi dokładnie obznajomieni być powinni.

§. 2.

Wszyscy nauczyciele podlegają Wydziałowi Towarzystwa, którego zarządzenia, udzielane im za pośrednictwem naczelnika, bezwarunkowo wypełniać są obowiązani.

§. 3.

Nauka odbywać się będzie według systemu i szczegółowych planów, które grono nauczycielskie

na podstawie projektu naczelnika uchwala i Wydziałowi do zatwierdzenia podaje. Obowiązkiem nauczycieli jest. do przyjętego systemu się zastosować, a plan nauki jak najściślej we wszystkich szczegółach wykonywać, tudzież starać się o takie teoretyczne i praktyczne własne wykształcenie. któreby odpowiadało najnowszemu stanowisku nauki. Środki ku temu obmyśla grono nauczycielskie na swych posiedzeniach i podaje Wydziałowi do zatwierdzenia.

§. 4.

Nauczyciele będą wcześnie przed godziną, na ćwiczenia oznaczoną, na miejsce ćwiczeń przybywać i z uderzeniem oznaczonej godziny rozpoczną ćwiczenia.

W razie uzasadnionej a przewidzianej przeszkody postara się nauczyciel o zastępstwo innego z grona nauczycielskiego, i doniesie o tem w odpowiednim czasie naczelnikowi. Jeżeli przeszkoda trwa dłużej niż trzy dni, wniesie nauczyciel na ręce naczelnika do prezesa podanie o urlop. — Urlopu nie dłuższego nad dwutygodniowy. udziela prezes, dłuższego zaś Wydział.

§. 5.

Z członkami Towarzystwa postępować będą nauczyciele po koleżeńsku, karność i porządek w szeregach i zastępach w sposób uprzejmy, ale

niemniej stanowczy utrzymywać, starannie a ochoczo przewodniczyć w ćwiczeniach i troskliwie zabezpieczać ćwiczących.

Wobec uczniów postępować będą z pedagogicznym taktem i prawdziwie ojcowską otaczać ich opieką, nietylko przez zabezpieczanie i pomoc przy ćwiczeniach i ochranianie od wszystkiego, co dla zdrowia szkodliwem być może, ale i przez baczne czuwanie nad zachowaniem się uczniów pod względem moralnym i towarzyskim.

§. 6.

Nauczyciel każde ćwiczenie przedewszystkiem sam okaże, dokładnie nazwie i zrozumiale wyjaśni, przyczem wskazywać będzie na możliwe zastósowanie ćwiczenia w życiu praktycznem.

§. 7.

Przy wszelkich ćwiczeniach uwzględniać się będzie początkujących tudzież wątłych lub wadliwego ustroju ćwiczących, nie wymagając od nich koniecznie wykonania każdego ćwiczenia, ale roztropną i przyjazną radą zachęcając przynajmniej do usiłowania ćwiczenia.

§. 8.

Podczas godziny uczniów odczyta nauczyciel spis uczniów i wypełni rubrykę obecności, po godzinie zaś wpisze w danym razie stósowną uwagę w rubryce zachowania się (obyczajów).

§. 9.

Przy ćwiczeniach wspólnych obecnym będzie prócz nauczyciela, prowadzącego ćwiczenia, zawsze drugi nauczyciel, który przechodzić będzie szeregi, pouczać o wykonywaniu ćwiczenia i poprawiać błędy.

§. 10.

Przed rozpoczęciem ćwiczeń na przyrządach, nauczyciel opatrzy dokładnie przyrząd, czy nie jest uszkodzony lub w stanie nie dającym dostatecznego bespieczeństwa, a podczas ćwiczenia baczyć będzie starannie na dobrą, każdoczesną pomoc i zabespieczenie ćwiczącego.

§. 11.

Nauczyciel, prowadzący oddział, który mu przydzielono, jest za ten oddział odpowiedzialny, o ile dowiedzionem mu będzie, iż zaniedbał poleceń z §. 5 i §. 10.

§. 12.

Zaprowadzone będą księgi ćwiczeń, w których zapisywać się będzie: *a)* datę każdej odbytej godziny; *b)* kategoryą (oddział); *c)* ilość ćwiczących; *d)* nazwiska nauczycieli i przodowników. Zapiski te stwierdzać będzie swoim podpisem nauczyciel, prowadzący ćwiczenia, tudzież naczelnik.

§. 13.

Nauka trwa dwanaście miesięcy bez przerwy. z wyjątkiem niedziel i świąt. Co do trwania nauki z uczniami szkół publicznych, obowiązują ogólne szkolne przepisy.

§. 14.

Nauczyciele podlegają bezpośrednio naczelnikowi, wskazówki jego i polecenia co do prowadzenia ćwiczeń i spraw technicznych w ogóle ściśle wykonywać będą, a obowiązkiem ich jest, być naczelnikowi pomocnymi w poruczonym im zakresie działania.

ROZDZIAŁ II.

Naczelnik.

§. 15.

Oprócz postanowień pierwszego rozdziału, które także i naczelnika obowiązują, stosują się do niego jeszcze następujące, szczegółowe postanowienia:

§. 16.

Naczelnik kieruje działem gimnastycznym „Sokoła“ według obowiązujących planów (§. 3) i jest przewodniczącym grona nauczycielskiego.

§. 17.

Naczelnikowi podlegają wszyscy nauczyciele i przodownicy, którym przydziela czynności i czuwa nad ścisłem ich wykonywaniem. W razie przeszkody zastępuje go mianowany przez Wydział z grona nauczycielskiego zastępca naczelnika, który w czasie zastępstwa obejmuje wszelkie jego czynności, obowiązki i prawa.

§. 18.

Przed rozpoczęciem każdego półrocza szkolnego sporządza naczelnik rozkład godzin i plan ćwiczeń, tak członków, jak uczniów, tudzież rozdział czynności pomiędzy nauczycieli i przydzielenie przodowników do zastępów, i podaje te wnioski swoje gronu nauczycielskiemu do obrad i uchwał, a następnie Wydziałowi do zatwierdzenia.

§. 20.

Naczelnik winien przynajmniej raz na miesiąc zwoływać posiedzenia grona nauczycielskiego okólnikiem, na którym porządek dzienny ma być uwidoczniony. Okólnik ten ma posłać do podpisu delegata Wydziału i dyrektora.

§. 20.

Naczelnik składa co miesiąc Wydziałowi sprawozdanie o stanie zakładu, obejmujące ilość uczniów według oddziałów, rozkład ćwiczeń, stan przybo-

rów i ważniejsze wydarzenia w ciągu miesiąca. Sprawozdania te zapisuje naczelnik w księgach ćwiczeń (§. 11), które Wydziałowi na pierwszem posiedzeniu każdego miesiąca przedkłada. Wyniki każdoczesnej odbytej próby siły mają być wciągnięte w księgi ćwiczeń.

§. 21.

Prezes Towarzystwa ma prawo wzywać naczelnika na posiedzenia Wydziału, celem dawania wyjaśnień i opinii swej w sprawach fachowych. tudzież składania sprawozdań, a naczelnik winien wezwaniu temu osobiście uczynić zadość, z wyjątkiem ważnej. a prezesowi przed posiedzeniem do wiadomości podanej przeszkody, w którym to wypadku przybywa na posiedzenie zastępca naczelnika. Naczelnik ma prawo każdego czasu przedstawiać Wydziałowi przez prezesa lub dyrektora ustnie lub pisemnie potrzeby zakładu gimnastycznego.

§. 22.

Naczelnik sam lub za pośrednictwem nauczycieli zażąda w pierwszej połowie każdego miesiąca od każdego ćwiczącego członka i ucznia okazania kwitu złożonej na ten miesiąc wkładki lub opłaty i nie dopuści do ćwiczeń tych, którzy zalegają.

§. 23.

Z początkiem każdego roku szkolnego pouczy naczelnik w treściwym a przystępnym wykładzie młodzież szkolną o potrzebie, znaczeniu i zadaniu nauki gimnastyki, o jej głównych zasadach, tudzież o tych przepisach regulaminu gimnastycznego, które się odnoszą do ucznia.

§. 24.

Wcześnie przed końcem każdego półrocza szkolnego sporządzi naczelnik klasyfikacyą wszystkich uczniów szkół publicznych i poda w niej postęp w nauce, zachowanie się ucznia i ilość opuszczonych godzin. Klasyfikacyą tę wręczy naczelnik prezesowi lub dyrektorowi w takim czasie, aby Dyrekcyom szkół wcześnie przesłaną być mogła.

§. 25.

Z końcem II półrocza odbędą się corocznie pod przewodnictwem naczelnika publiczne ćwiczenia młodzieży szkolnej tudzież innych uczniów Towarzystwa, w którym to celu naczelnik najpóźniej do 20 maja przedłoży Wydziałowi do rąk prezesa lub dyrektora uchwalony przez grono nauczycielskie szczegółowy program tych ćwiczeń, obejmujący tak ćwiczenia wolne, jak na przyrządach. Za ścisłe i udatne wykonanie tego programu cięży cała odpowiedzialność na naczelniku.

§. 26.

Gdyby Wydział zarządził publiczne ćwiczenia lub popisy członków Towarzystwa, naczelnik ułoży program ćwiczeń i popisów i po uchwaleniu go przez grono nauczycielskie poda go Wydziałowi do zatwierdzenia. Naczelnik przewodniczy takim ćwiczeniom i popisom a żaden z nauczycieli od udziału w nich uchylić się nie może, jak tylko za osobnem na to zezwoleniem Wydziału.

§. 27.

Naczelnik czuwa nad całością przyborów i przyrządów gimnastycznych i w tym celu utrzymuje stale dokładny ich inwentarz, którego drugi egzemplarz prowadzi gospodarz. W razie uszkodzenia czyni naczelnik wnioski co do ewentualnego wynagrodzenia (§. 33 regulaminu gimnastycznego). Jego też rzeczą jest wcześnie zarządzić, w porozumieniu z gospodarzem, potrzebne naprawy lub uzupełnienia przyrządów i przyborów gimnastycznych, tudzież sprzętów i urządzeń miejsca ćwiczeń. O zarządzeniach tych ma zdawać sprawę na najbliższem posiedzeniu Wydziału.

§. 28.

Gdy według §. 37 regulaminu gimnastycznego przedewszystkiem naczelnik jest obowiązany czuwać nad zachowaniem wszystkich jego przepisów, przeto odpowiada on w pierwszym rzędzie Wy-

działowi Towarzystwa za wszelkie wypadki, jakieby się przy ćwiczeniach wydarzyły, a z powodu których mogłoby Towarzystwo być narażone na materyalną czy moralną szkodę, o ile wypadki takie nie są skutkiem przewinienia nauczyciela prowadzącego ćwiczenia lub samowolnego przekroczenia regulaminu przez członka, lub nieposłuszeństwa ucznia.

§. 29.

Naczelnik jest w pierwszym rzędzie odpowiedzialny Wydziałowi tak za naukę i jej wyniki, jakoteż za bespieczeństwo ćwiczących, za przestrzeganie regulaminów i instrukcyj i za wszelkie zajścia na sali podczas ćwiczeń. Będzie on przeto czuwał nad tem, aby nauczyciele i przodownicy ściśle wypełniali swoje obowiązki, a w danym razie bezzwłocznie poczyni do Wydziału na ręce prezesa lub dyrektora wnioski co do użycia stósownych środków, celem usunięcia nieprawidłowości i zapobieżenia im na przyszłość.

§. 30.

Naczelnikowi podlegają słudzy Towarzystwa bezpośrednio co do utrzymania czystości i porządku w miejscu ćwiczeń, odpowiedniego przechowania i utrzymywania w porządku przyborów i przyrządów gimnastycznych, co do przygotowań do ćwiczeń i uprzątania sali po ćwiczeniach i t. p. Mają też bez wahania odnosić wszelkie pisma

grona nauczycielskiego i zaproszenia na jego posiedzenia. Winni przeto wszelkie zarządzenia naczelnika i innych nauczycieli w tym kierunku ściśle i bezzwłocznie wykonywać, a w razie nieposłuszeństwa nauczyciel odniesie się bezzwłocznie do prezesa lub dyrektora.

ROZDZIAŁ III.

Grono nauczycielskie.

§. 31.

Zadaniem grona nauczycielskiego jest: kształcenie się w systemie i metodzie nauki gimnastyki. praktyczne kształcenie się we wszystkich gałęziach ćwiczeń gimnastycznych i w przeprowadzaniu tych ćwiczeń z uczniami i członkami Towarzystwa. wspólne narady i uchwały nad naukowym kierunkiem zakładu gimnastycznego i jego rozwojem. i we wszelkich tych sprawach, które niniejsza instrukcya gronu nauczycielskiemu porucza, albo w których Wydział Towarzystwa opinii grona zażąda.

§. 32.

Grono spełnia te zadania: *a)* przez wykłady o systematyce i metodyce nauki gimnastyki, tudzież z dziedziny pokrewnych i pomocniczych nauk: *b)* przez wspólne ćwiczenia praktyczne; *c)* przez korzystanie z biblioteki Towarzystwa; *d)* przez prowadzenie ćwiczeń; *e)* przez obrady i uchwały na posiedzeniach grona.

§. 33.

W skład grona wchodzą: *a)* naczelnik; *b)* jego zastępca; *c)* nauczyciele Towarzystwa; *d)* przodownicy. W głosowaniu biorą udział wszyscy członkowie grona.

§. 34.

W obradach grona uczestniczą stale: delegat Wydziału lub jego zastępca wybrany z pomiędzy członków Wydziału — a należący do komisyi szkolnej — jakoteż dyrektor lub jego zastępca. Posiedzenie grona odbyte bez poprzedniego zawiadomienia delegata Wydziału jest nieważne. — W razie nieobecności delegata lub jego zastępcy ma prezes wydelegować innego członka Wydziału. Delegat ma głos doradczy.

§. 35.

Delegat Wydziału jest tegoż przedstawicielem; o tyle też ma prawo i obowiązek wraz z naczelnikiem czuwać nad tem, iżby tok obrad grona nauczycielskiego nie wychodził poza poruczony nauczycielstwu zakres działania.

§. 36.

Posiedzeniom grona przewodniczy naczelnik, a w razie przeszkody jego zastępca. Grono wybiera z pomiędzy swoich członków sekretarza. Z każdego posiedzenia grona spisany będzie protokół, pod-

pisywany przez naczelnika, sekretarza i delegata Wydziału. Księga protokółów grona wyłożoną będzie na każdem posiedzeniu Wydziału Towarzystwa.

§. 37.

Wszyscy członkowie grona mają obowiązek brania udziału w posiedzeniach i czynnościach grona, a zaniedbanie obowiązku tego, nieusprawiedliwione poważną przyczyną, uważane będzie na równi z zaniedbaniem obowiązków nauczycielskich.

§. 38.

Do ważności posiedzeń wymaganą jest obecność przewodniczącego lub jego zastępcy i przynajmniej połowy członków grona. Uchwały zapadają absolutną większością głosów. Przewodniczący głosuje także, a w razie równości głosów, wniosek, do którego przewodniczący się przychylił, staje się uchwałą.

§. 39.

Oprócz spraw i czynności, poruczonych gronu nauczycielskiemu w powyższych paragrafach niniejszej instrukcyi, załatwia ono jeszcze następujące sprawy:

a) układa roczne sprawozdanie z wyników nauki i stanu zakładu, które będzie wcielonem do rocznego sprawozdania Towarzystwa;

b) przedkłada Wydziałowi wnioski, zmierzające do podniesienia i rozwoju zakładu gimnastycznego Towarzystwa i nauki gimnastyki w ogóle:

c) członków Towarzystwa, odznaczających się w ćwiczeniach, przedstawia Wydziałowi do mianowania ich przodownikami.

§. 40.

Grono nauczycielskie nie może samo się rozwiązać, ani też żadnemu przez Wydział zamianowanemu kwalifikowanemu nauczycielowi odmówić przyjęcia do grona. Uwolnienie od obowiązków nauczyciela nie pociąga za sobą wystąpienia z grona nauczycielskiego; w inny też sposób, jak przez dymisyę, z grona wystąpić nie można.

ROZDZIAŁ IV.

Mianowanie i uwolnienie nauczycieli — postępowanie dyscyplinarne.

§. 41.

Przodowników przyjmuje grono nauczycielskie na wniosek któregokolwiek ze swych członków i przedkłada Wydziałowi do zatwierdzenia.

§. 42.

Nauczycielem może być mianowany tylko ten, kto przed c. k. komisyą egzaminacyjną zda egzamin

kwalifikacyjny na nauczyciela gimnastyki. Wyjątek tworzą ci, którzy już przed wydaniem niniejszej instrukcyi zostali zamianowani.

§. 43.

Przy wszelkich mianowaniach nauczycieli z poza grona, zasięgnie Wydział wprzódy opinii grona nauczycielskiego.

§. 44.

Posady nauczycieli są prowizoryczne, albo stałe, płatne lub bezpłatne.

§. 45.

Każda posada nauczycielska nadaną zostaje z początku prowizorycznie na 6 miesięcy. Po upływie tego czasu i po zasiągnięciu opinii naczelnika, Wydział Towarzystwa wyda w takim razie nauczycielowi dekret na posadę stałą.

§. 46.

W czasie prowizoryum może Wydział nauczyciela oddalić jedynie za jednomiesięcznym obopólnie obowiązującym terminem wypowiedzenia. Co jednak odpada na wypadek karygodności nauczyciela, udowodnionej śledztwem dyscyplinarnem.

§. 47.

Po stabilizacyi na posadzie nauczyciela stosunek służbowy może być obopólnie rozwiązany za trzechmiesięcznem wypowiedzeniem. W razie usunięcia z posady za karę, wskutek śledztwa dyscyplinarnego, nie jest Wydział krępowany żadnym terminem wypowiedzenia.

§. 48.

Każdy nauczyciel winien pełnić obowiązki swoje tak długo, póki go Wydział nie uwolni.

§. 49.

Postanowienia następujące o postępowaniu dyscyplinarnem odnoszą się zarówno do naczelnika, jego zastępcy, jak i do wszystkich innych nauczycieli i przodowników, bez względu czy pełnią swoje obowiązki bezpłatnie, czy za wynagrodzeniem.

§. 50.

Każdy z wymienionych w poprzednim paragrafie członków grona nauczycielskiego może być pociągnięty do odpowiedzialności za zaniedbanie lub przekroczenie swoich obowiązków, za postępowanie niezgodne z powagą i godnością zawodu nauczycielskiego, lub z wydaną przez Wydział instrukcyą i regulaminami, albo za świadome działanie na szkodę Towarzystwa.

§. 51.

W razie lżejszych przewinień następuje ustne napomnienie ze strony prezesa, w razie cięższych przewinień zaś postępowanie dyscyplinarne. O potrzebie wdrożenia śledztwa dyscyplinarnego orzeka Wydział. W wypadkach, gdyby dobra sława Towarzystwa wymagała bezzwłocznego uchylenia nauczyciela od czynności, może prezes zawiesić nauczyciela w jego czynnościach, winien jednak bezzwłocznie Wydziałowi postanowienie to podać do zatwierdzenia.

§. 52.

Do postępowania dyscyplinarnego wybraną będzie w każdym wypadku komisya, złożona pod przewodnictwem prezesa z dwóch członków Wydziału i dwóch członków grona nauczycielskiego.

§. 53.

Komisya zbada ściśle stan sprawy, przesłucha skarżącego i obwinionego, dając mu wszelką swobodę obrony, przesłucha wszystkie strony interesowane, tudzież świadków, i w tajnem głosowaniu wyda orzeczenie, przyczem, nie krępując się żadnemi formami postępowania, jedynie tylko według swego najsumienniejszego przekonania orzecze o winie. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. Na podstawie takiego orzeczenia komisyi dyscyplinarnej, Wydział Towarzystwa wy-

mierzy karę według swego uznania, zwykłą większością głosów, z wyjątkiem kary najwyższego stopnia, do której uchwalenia potrzebną jest większość $^2/_3$ głosów obecnych.

§. 54.

Stopnie kary, jaką Wydział orzec może, są:
stopień pierwszy: pisemne napomnienie;
stopień drugi: pisemna nagana;
stopień trzeci: dymisya.

O każdej wymierzonej karze będzie zawiadomione grono nauczycielskie.

§. 55.

Przeciw komu nie była jeszcze wymierzona kara niższego stopnia, nie może być odrazu orzeczoną kara wyższa, z wyjątkiem tylko wypadków bardzo ciężkich przewinień.

§. 56.

Również nastąpi usunięcie z posady, jeżeli członek grona nauczycielskiego dopuści się po za Towarzystwem czynu hańbiącego, tak, że dalsze jego pozostanie na posadzie przyniosłoby ujmę Towarzystwu. Wszakże i w takim wypadku musi być poprzednio przeprowadzone śledztwo dyscyplinarne.

§. 57.

Nauczyciel, w myśl poprzednich paragrafów z posady usunięty, nie może rościć żadnej pretensyi do odszkodowania ze strony Towarzystwa.

ROZDZIAŁ V.

Postanowienia wykonawcze.

§. 58.

Nad wykonaniem niniejszej instrukcyi czuwa Wydział Towarzystwa.

§. 59.

Każdy nauczyciel i przodownik podpisze osobno w tym celu oprawny egzemplarz tej instrukcyi, stwierdzając podpisem swoim, tudzież podaniem ręki prezesowi wobec naczelnika, iż instrukcyą tę zna i obowiązuje się do ścisłego jej przestrzegania, sumiennego sprawowania swych obowiązków i troskliwej dbałości o dobro Towarzystwa. Naczelnik złoży także przyrzeczenie i podpisze instrukcyą na posiedzeniu Wydziału.

§. 60.

Instrukcya niniejsza wchodzi w życie zaraz po jej uchwaleniu przez Wydział, a prezydyum Wydziału poczyni wszelkie potrzebne do tego zarządzenia. Równocześnie traci moc obowiązującą

regulamin grona nauczycielskiego, uchwalony na posiedzeniu Wydziału z dnia 28 września 1885 r. i 7 sierpnia 1886 roku.

Uchwalono na posiedzeniu Wydziału Towarzystwa gimnastycznego „Sokół" w Krakowie, dnia 10 listopada 1894 r.